

David Jou:

RAMON M. NOGUÉS, *Cervell i transcendència*, Fragmenta editorial, Barcelona, 2011, ps. 252.

Ramon M. Nogués, catedràtic emèrit d'Antropologia Biològica a la UAB, enriqueix amb aquest nou llibre la seva obra de reflexió sobre ciència i religió (o ciència i humanisme). Fa uns deu anys, en un Quadern de la Fundació Joan Maragall («El dolor, corrupció de la naturalesa?»), aportava elements biològics d'anàlisi sobre un tema filosòficament tan delicat. Posteriorment, als llibres *Déus, creences i neuroenes. Un acostament científic a la religió* (Fragmenta, 2007) i *L'evolució darwiniana de les religions «vertaderes»* (Cruïlla, 2008), indagava el fenomen religiós des de la doble aproximació a partir de l'evolució i les neurociències, que és també l'àmbit d'aquest nou llibre.

Nogués hi fa dues extensions interessants dels conceptes de ment i de transcendència. Pel que fa a la ment, hi engloba les ments animals, cosa que li permet presentar com van apareixent algunes de les capacitats que, posteriorment, desbordaran amb el cervell humà. Pel que fa a la transcendència, Nogués la considera en termes més generals que l'estrictament religiós, interpretant-la com aquelles dimensions humanes que van força més enllà del necessari per a la supervivència de l'espècie, i que eixamplen l'àmbit de realitat en què vivim els humans: la paraula, el símbol, l'estètica, l'ètica, la ciència, la religió, la identitat comunitària...

El llibre, ben estructurat, escrit amb elegància, presenta un equilibri recíbit entre saber científic, subtileza filosòfica i voluntat didàctica. Els dos primers capítols sintetitzen eficaçment la informació científica imprescindible per a la discussió posterior («Organisme, cervell, ment»; «La singularitat humana, emergència del jo»: xarxes neuronals complexes, sistema nerviós i ment en els vertebrats, el progrés genètic i l'estructura cerebral...). Els altres cinc capítols aborden el tema de la transcendència, a partir de la reflexió sobre les capacitats del cervell: «El brodat del món mental: una necessitat innecessària» i «La trama fina de la transcendència» fan el pont entre les caracterís-

tiques del cervell i les seves capacitats transcendents; «Modalitats de la transcendència», «Les dimensions fondes: sempre més enllà» i «Les configuracions de la transcendència: religions, savieses i espiritualitats» se centren en aspectes directament relacionats amb la transcendència: les modalitats de la transcendència —sentir-se limitat, l'estètica, l'ètica, l'amor—; quatre grans àmbits de transcendència —el Tot, el Dalt, el Dins, l'Altre—, i una perspectiva de futur de la presència del transcendent en la societat.

Nogués presenta la dimensió transcendent com un element positiu, estabilitzador de la complexitat mental, enriquidor de la personalitat, però, alhora, és conscient dels riscos que poden suposar algunes manipulacions d'aquestes dimensions transcendents. Aquesta preocupació, comuna a tots els seus llibres, és manifestada aquí en una mena de «control de qualitat» de les actituds bàsiques de religions, savieses i espiritualitats, i en una anàlisi de tres grans eixos (transcendència-immanència, món interior – món exterior, raó-emoció) en què es pot estructurar l'àmbit de diàleg entre aquestes actituds.

És un llibre, en definitiva, que ens fa veure, argumentadament, les dimensions transcendents com a «luxe, abundor, vessament, excés, esplendor, depassament», i que convida a «coratge, vitalitat, confiança», des d'unes coordenades biològiques i antropològiques molt actuals.

Francesc Torralba:

FRANCESCO PETRARCA, *Elogi de la vida solitària*, Angle Editorial, Barcelona, 2011, ps. 155.

Per primera vegada apareix en llengua catalana aquest petit opuscle de l'humanista italià Francesco Petrarca (1304-1374), titulat *Elogi de la vida solitària*.

Com s'expressa en el títol, és una apologia de la soledat, dels beneficis i fruits que deriven de la pràctica de la solitud i del conreu de la lectura, del silenci i de la sobrietat.

El text, traduït per Núria Gómez Llauger i introduït pel professor